

Høringskommentarer til første konsesjonsrunde for havbunnsmineraler

Vi takker for muligheten til å gi innspill til [første konsesjonsrunde for havbunnsmineraler](#)

Overordnede kommentarer

12. april 2024 ble et område på 281.200 kvm åpnet for leting og utvinning av havbunnsmineraler i Kongen i Statsråd. 26. juni 2024 ble forslag til areal for første konsesjonsrunde lagt ut på offentlig høring, med tildeling av utvinningstillatelser annonsert våren 2025.

Konsekvensutredningen som ligger til grunn for åpningsvedtaket er i strid med havbunnsmineralloven § 2-2, og folkerettslige minstekrav. Både åpningsvedtaket, og dermed grunnlaget for første konsesjonsrunde, er ugyldig. WWF Verdens naturfond har på bakgrunn av dette stevnet staten, og vi mener utlysningen av første konsesjonsrunde burde settes på vent til retten har avklart hvorvidt åpningsvedtaket er lovlig fattet.

Hele prosessen er preget av hastverk som svekker sakens demokratiske legitimitet. Samtlige miljøfaglige råd blir overkjørt, og offentligheten mister muligheten til å påvirke beslutningsprosessen på et fullt informert grunnlag om miljøvirkningene. I tillegg har kjernedokumenter, slik som Søkeldirektoratets ressursrapport, ikke vært på offentlig høring. Det er svært uheldig med tanke på medvirkning, og i lys av at ressursvurderingen gjort i konsekvensutredningen fikk sterk kritikk av Norges Geologiske Undersøkelse.

Det gjøres stadig nye oppdagelser i dyphavet, som understreker den enorme kunnskapsmangelen. Sommerens banebrytende oppdagelse om at noder i Stillehavet produserer oksygen, og at dette også kan være relevant for skorper i norske havområder, burde vært nok til å sette første konsesjonsrunde på pause. Med så store kunnskapshull er det ikke forsvarlig å overlate kartleggingen til kommersielle aktører med stor økonomisk egeninteresse. Prosessen står også i sterk kontrast til petroleumsforvaltningen og utlysning av områder til havvindutbygging.

Med bakgrunn i dette krever WWF Verdens naturfond at:

- **Regjeringen stanser første konsesjonsrunde for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel.**
- **Etablerer et nasjonalt moratorium på mineralvirksomhet til havs, frem til man har tilstrekkelig kunnskap om konsekvensene og det er bevist at**

slik virksomhet kan skje uten tap av naturmangfold, viktige leveområder og naturens egne funksjoner.

- Regjeringen jobber aktivt internasjonalt, særlig i Den internasjonale havbunnsmyndigheten (ISA), for et moratorium på mineralutvinning på havbunnen fram til man har tilstrekkelig kunnskap om konsekvensene og det er bevist at slik virksomhet kan skje uten tap av naturmangfold, viktige leveområder og naturens egne funksjoner.
- Kun støtte statlig forskning på miljø og natur, samt konsekvensene av mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel, og ikke til utvikling av teknologi til leting eller utvinning av havbunnsmineraler.

Dedikere kapasitet hos Miljødirektoratet til arbeidet med mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel. Åpningsvedtaket er ugyldig

23. mai 2024 gikk WWF til søksmål mot staten. Saken gjelder gyldigheten av vedtak av 12. april 2024 fra Kongen i statsråd om å åpne et område i Norskehavet og Grønlandshavet for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel. Åpningsvedtaket ble fattet på bakgrunn av konsekvensutredning av 27. oktober 2022. Etter WWFs syn er åpningsvedtaket ugyldig. Tilsvarende vil eventuelle utvinningstillatelser også være ugyldige.

WWF mener hele prosessen, fra program for konsekvensutredning til utlysning av første konsesjonsrunde, bærer preg av et stort hastverk som gjør det umulig å sikre en forsvarlig prosess og ivareta lovpålagte krav. Det er omfattende kunnskapsmangel om området som er åpnet. Vi har ikke kunnskap om biologi eller økosystemer for 99 prosent av området¹. Dyphavet er jordens største leveområde, og rommer også jordens høyeste andel naturmangfold. Over 90 prosent av artene i dyphavet antas å være uopptaget av mennesker. Sentrale deler av området har hydrotermale systemer, og det er ved slike forekomster at man antar at livet på jorden oppstod. I Arktis har økosystemene i dyphavet vesentlig betydning for marint arts mangfold, fiskebestander og klimaregulering.

I sitt høringsinnspill til program for konsekvensutredning uttalte Miljødirektoratet følgende:

«Det er umulig å gjennomføre en tilstrekkelig utredning av hele det foreslåtte utredningsområdet i henhold til god praksis for denne typen utredninger. Manglende kunnskap om miljø gjør det vanskelig å gjennomføre tilstrekkelige konsekvensvurderinger, og vil også vanskeliggjøre opplyste og kunnskapsbaserte beslutninger.»²

Departementet gikk likevel videre med utredningen av det enorme området. Konsekvensutredningen av 27. oktober 2022 reflekterte nødvendigvis den enorme kunnskapsmangelen, og Miljødirektoratet kommenterte i sitt høringsinnspill:

¹ Brev, datert 05.10.2022 fra Havforskningsinstituttet til Nærings- og fiskeridepartementet

² Miljødirektoratet, [Høring - forslag til konsekvensutredningsprogram for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel - regjeringen.no](https://www.miljodirektoratet.no/om-miljodirektoratet/utredning-og-utvikling/utredning-og-utvikling-2022/horing-til-konsekvensutredningsprogram-for-mineralvirksomhet-pa-norsk-kontinentalsokkel-regjeringen-no)

«Konsekvensutredningen (KU) gir, etter Miljødirektoratet vurdering, ikke beslutningsgrunnlag for å åpne for mineralutvinning til havs. KU viser vesentlige kunnskapsmangler om natur, teknologi, og miljøvirkninger. Videre inneholder den ikke vurderinger av om, eventuelt hvor og hvordan, det er mulig å drive mineralvirksomhet på en forsvarlig og miljømessig bærekraftig måte. Miljødirektoratets vurdering er derfor at KU ikke oppfyller kravene i havbunnsmineralloven § 2-2.»³

Videre:

«I skrittvis tilnærming ligger det at man utvikler ny næring og tar i bruk arealer, basert på ny kunnskap og erfaring som fremskaffes løpende. Å åpne hele eller store deler av det foreslåtte utredningsområdet for utforskning og for utvinning, er ikke i tråd med en skrittvis, føre-var tilnærming. Dette bryter med det som har vært praksis for petroleumsvirksomheten der nye arealer er åpnet i flere omganger etter større kartleggings- og utredningsprosesser i statlig regi. Tilnærmingen står også i sterk kontrast til prosessen for utvelgelse av areal for havvindutbygging.»

Det er vesentlige kunnskapshull om helt sentrale forhold i åpningsområdet, og i området som nå foreslås lyst ut i første konsesjonsrunde.

I høringsbrevet for første konsesjonsrunde skriver Energidepartementet at: *«Rammene for virksomheten skal være basert på føre-var-prinsippet og en økosystembasert tilnærming»*. Men kunnskapshullene Miljødirektoratet viser til, er ikke tettet og utlysningen av første konsesjonsrunde er dermed også i strid med en føre-var tilnærming.

Det er svært alvorlig at regjeringen tilsynelatende ikke forholder seg til fakta i denne prosessen, og overkjører egne miljømyndigheter totalt. Uansett hva miljøfaglige myndigheter og faglige institutter understreker om kunnskapsmangel og uforsvarlig prosess, fortsetter regjeringen i samme tempo. Det eneste forsvarlige er å stanse første konsesjonsrunde, i hvert fall til åpningens gyldighet er avgjort i domstolene.

Oksygenproduksjon må undersøkes

22. juli 2024 ble det publisert en artikkel i det anerkjente tidsskriftet Nature

aGeoscience, med tittelen «Evidence of dark oxygen production at the abyssal seafloor»⁴, som konkluderer med at noder, produserer oksygen.

³ Miljødirektoratet, "Høring - konsekvensutredning for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel og utkast til beslutning om åpning av område» [miljodirektoratet.pdf \(regjeringen.no\)](#) (2023)

⁴ Sweetman et al., "Evidence of dark oxygen production at the abyssal seafloor", Nature Geoscience (2024)

Noduler inneholder havbunnsmineraler, men er foreløpig ikke påvist i norske farvann. Til VG uttalte hovedforskeren bak de banebrytende funnene at også manganskorper som finnes i det norske åpningsområdet, kan være oksygenproduserende.⁵

Den banebrytende oppdagelse om at noduler produserer oksygen, burde være nok til å sette konsesjonsrunden på pause. Temaet må bli grundig konsekvensutredet i en lovmessig prosess, jf. havbunnsmineralloven § 2-2, før mineralvirksomhet, herunder kommersiell leting, kan tillates. Det har aldri tidligere vært kjent at det produseres oksygen på kloden uten fotosyntese, og funnene revolusjonerer vår forståelse av dyphavet og har stor relevans for flere andre vitenskapelige felt.

Storingsrepresentant Lars Haltbrekken (SV) stilte skriftlig spørsmål til energiministeren i sommer for å avklare hvorvidt disse funnene ville føre til at første konsesjonsrunde settes på pause.⁶

Ministeren svarte ikke direkte på spørsmålet, men det kom tydelig frem at regjeringen ikke vil avklare dette grunnleggende spørsmålet før utvinningstillatelser deles ut og mineralvirksomhet igangsettes. Det kommer heller ikke frem hvorvidt dette er forhold som må avklares før eventuell plan for utvinning godkjennes.

Det er uforsvarlig og ulovlig å dele ut utvinningstillatelser før uavhengige forskningsinstitusjoner har undersøkt hvorvidt manganskorper i norske farvann produserer oksygen.

Uforsvarlig å tildele utvinningstillatelser

I høringsbrevet for den aktuelle høringen gjentar departementet påstanden om at leting vil ha små miljøkonsekvenser. Det finnes ikke vitenskapelige holdepunkter for dette, all den tid kunnskapsgrunlaget om både miljøverdier og påvirkning er så stort.

Staten lener seg tungt på høringssvaret fra Senter for dyphavsforskning ved Universitetet i Bergen til konsekvensutredningen og forslag til åpningsbeslutning, som angivelig støtter at letefasen regjeringen legger opp til, vil ha små miljøvirkninger. Her vil vi påpeke at dette er en uttalelse avgitt under visse forutsetninger.

Forutsetningene er at det i forkant er etablert et juridisk rammeverk og at leteaktivitet *«baserer seg på metodikk tilsvarende den som har vært benyttet i forbindelse med forskning og offentlig utredningsarbeid»*.⁷

⁵ Schwebs, «Sjokkfunn om havbunnsmineraler», VG (2024), [Ny forskning vekker bekymring om utvinning av havbunnsmineraler i Norge \(vg.no\)](#)

⁶ Haltbrekken, skriftlig spørsmål, [Skriftlig spørsmål - stortinget.no](#) (01.08.2024)

⁷ Senter for dyphavsforskning ved universitetet i Bergen, [Høring - Konsekvensutredning for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel og utkast til beslutning om åpning av område - regjeringen.no](#)

Aktivitetene som kan gjennomføres i medhold av utvinningstillatelser, er imidlertid ikke avgrenset til metodikk som tidligere har vært benyttet under forskningstøkt, og det er heller ikke utarbeidet et slikt rammeverk som beskrevet i uttalelsen:

«Et juridisk rammeverk må utarbeides før områder kan åpnes for mineralleting og lisenser kan utstedes. Utviklingen av leteregelveverket bør involvere forskere og eksperter på relevante felt som er i stand til å gi klare definisjoner av de ulike habitatene (f.eks. inaktive felt), vesentlige variabler som må måles eller hva som utgjør et akseptabelt nivå av miljøpåvirkning. Rammeverket bør etablere et klart sett med regler og prosedyrer for letefasen, inkludert blant annet en beskrivelse av typen aktiviteter som er tillatt og en definisjon av områder som er stengt for leting basert på vitenskapelige kriterier, slik som nærhet til sjeldne og sårbare økosystemer (f.eks. aktive varmekilder og svampegrunner) eller på grunn av mulige konflikter med andre aktiviteter som vitenskapelig forskning og bioprospektering. En bør her se til internasjonalt anerkjente retningslinjer for ansvarlig forskningsatferd i disse habitatene, skissert i InterRidge Code of Conduct. Regelverket bør også inneholde krav til vurdering av miljøpåvirkningen av den foreslåtte letevirksomheten, samt en beskrivelse av mulige avbøtende metoder.»

Høringsuttalelsen må derfor leses i sammenheng med Senter for dyphavforskning ved Universitetet i Bergen sitt høringssvar til program for konsekvensutredningen.

«Antagelsen om at leteaktiviteter vil ha minimale miljøkonsekvenser (som angitt på s. 9) støttes ikke av vår nåværende kunnskap om økosystemene på AMOR og om gruvedrift på havbunnen. Gitt sårbarheten og den begrensede utbredelsen av noen av habitatene på AMOR (f.eks. aktive og inaktive varme kilder), kan mineralprospektering og testing av maskiner kan ha skadelige konsekvenser for miljøet. Mange av leteaktivitetene, som seismiske undersøkelser og ROV og AUV undersøkelser, vil sannsynligvis ikke forårsake store forstyrrelser. Imidlertid vil leteaktiviteter knyttet til gruvedrift på havbunnen utvilsomt involvere invasive aktiviteter som boring i havbunnen og utvinning av betydelige mengder mineraler for å vurdere konsentrasjonsnivået av metaller. Avhengig av hvor disse aktivitetene finner sted, kan de være svært skadelige for biologiske samfunn, selv i liten skala. For eksempel kan boring i havbunnen i nærheten av aktive varme kilder endre veiene for den varme utstrømningen under havbunnen, og forårsake utryddelse av samfunnene som er avhengige av utstrømningen.»

Storingsrepresentant Audun Lysbakken (SV) forsøkte å få klarhet i hvilke aktiviteter som vil tillates i letefasen, når selskapene har en utvinningstillatelse. Da svarte energiminister Terje Aasland følgende:

Havbunnsmineralloven skiller mellom aktiviteter gjennom de definerte begrepene «undersøkelse» og «utvinning».

«Undersøkelse» defineres som «leting etter og kartlegging av mineralforekomster for kommersielt formål, medregnet geologiske, geofysiske, geokjemiske og geotekniske aktiviteter og drift og bruk av innretninger i den utstrekning de anvendes til undersøkelse». Det er lagt til grunn i Prop. 106 L (2017-2018) at grunne boringer og

en skrittvis, føre-var tilnærming. Dette bryter med det som har vært praksis for petroleumsvirksomheten der nye arealer er åpnet i flere omganger etter større kartleggings- og utredningsprosesser i statlig regi. Tilnærmingen står også i sterk kontrast til prosessen for utvelgelse av areal for havvindutbygging.»⁹

Tidsplanen regjeringen skisserer, viser også en manglende forståelse for hvordan man sikrer et forsvarlig kunnskapsgrunnlag. Det tar 10-20 år fra en dyphavsart blir oppdaget, til den er formelt beskrevet¹⁰. Når vi mangler miljøkunnskap om 99 prosent av utredningsområdet, er det åpenbart at det vil oppdages mange nye arter i en letefase. Regjeringens uttalte ambisjon om kommersiell utvinning allerede rundt 2030 gjør det klart at man ikke har tenkt å vente på kunnskapen.¹¹

WWF mener at området som er lagt ut på høring, er et brudd på Stortingets klare betingelse om at aktive hydrotermale strukturer skal beskyttes. Da åpningen ble diskutert og Stortingsmeldingen vedtatt i Stortinget, ble det lagt til grunn at: «*Basert på det som har framkommet i faggrunnlaget og innkomne høringsuttalelser, vil departementet sette vilkår for åpningsområdet om at utvinning av aktive hydrotermale strukturer ikke vil være tillatt og slike strukturer skal beskyttes slik at de ikke blir skadde av virksomhet i tilgrensende områder.*»¹²

Det foreslåtte området som skal lyses ut i første konsesjonsrunde, overlapper med flere kjente aktive hydrotermale strukturer og -områder. Systemet (eller fremgangsmåten?) er en kopi fra petroleumsførvaltningen, der man deler opp områder i «blokker». Disse har ingen ting med faktiske biologiske forhold i dyphavet å gjøre. [Ettersom det heller ikke finnes noe klart skille mellom aktive og inaktive sulfidforekomster](#), vil det i realiteten ikke være mulig å oppfylle Stortingets krav på dette punktet. Selv aktivitet som faller inn under regjeringens definisjon av «leting», kan ha store konsekvenser.

Den politiske avveiningen skjer nå

Regjeringens kommunikasjon rundt åpningen fremstiller det som om den reelle politiske debatten kommer på et senere tidspunkt, når selskapene leverer en plan for utvinning tilbake til Stortinget for godkjenning. Dessverre tilsier all erfaring at når man har kommet så langt med et prosjekt, når det er gjort investeringer på mange millioner og ressurser er påvist, vil alltid miljøinteressene tape. Miljødirektoratet påpekte dette viktige poenget i sitt høringsinnspill til konsekvensutredningen:

⁹ Miljødirektoratet, [Høring - Konsekvensutredning for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel og utkast til beslutning om åpning av område - regjeringen.no](#) (27.01.23)

¹⁰ Olsen et al, Fagutredning mineralressurser i Norskehavet – del 2: Bentiske økosystemer. Senter for Dyphavsforskning, Universitetet i Bergen (2022)

¹¹ Melgård og Gjerstad, [Ny milepæl: Snart kan selskapene lete etter mineraler på havbunnen | DN](#) (26.06.24)

¹²Meld. St. 25 (2022-2023) [1. Sammendrag - stortinget.no](#)

«De nødvendige myndighetsvurderingene og avveiningene bør gjøres før industrien får tilgang til areal. KU for prosjekt for utvinning kommer først etter at områder er tildelt industrien, og etter at de har investert store ressurser i å utforske et område, og etter at funn er gjort. Det vil derfor være for sent til å sikre eventuelle områder som bør beskyttes for aktivitet. Vår erfaring tilsier at den reelle muligheten til å si nei til utvinning basert på en prosjektspesifikk KU, når utvinningstillatelse foreligger, er begrenset.»

I Norges 50 år lange forvaltning av olje- og gassprosjekter, har det aldri skjedd at et prosjekt har blitt nektet godkjenning av plan for utbygging og drift (tilsvarende plan for utvinning) av miljøhensyn. De prosjektspesifikke konsekvensutredninger som skal foretas på dette stadiet, vil uansett ikke fange opp de potensielle kumulative virkningene ved åpning av hele utredningsområdet.

Når den reelle politiske behandlingen foregår tidligere i prosessen, må staten ta seg god nok tid til å forsikre en forsvarlig prosess på dette avgjørende punktet.

Kommentarer om medvirkning

Kunnskapsnivået i befolkningen generelt er lavt, og svært få har fått med seg at det etter regjeringens plan skal deles ut utvinningstillatelser om få måneder. Den nasjonale mediedekningen av saken har også vært lav i forhold til alvor og omfanget av prosessene som pågår, og står i sterk kontrast til internasjonal mediedekning av den norske prosessen. Analyser fra Retriever viser at det var et bemerkelsesverdig fravær av kritisk journalistikk nesten helt frem til åpningsbeslutningen ble tatt.¹³ Dette er egnet til å illustrere at det fundamentale formålet med konsekvensutredningsplikten etter havbunnsmineralloven § 2-2 ikke er ivaretatt. Konsekvensutredningsplikten skal sikre at befolkningen *opplyses* om potensielle miljøvirkninger, slik at offentligheten kan delte i beslutningsprosessen på et *fullt ut informert grunnlag*.

Dersom gruvedrift på havbunnen blir en realitet, kan dette bli norgeshistoriens største naturinngrep. Konsekvensene er uante for havets økosystemtjenester, matsikkerhet og naturmangfoldet i disse viktige områdene. De store politiske prosessene er i ferd med å lukkes før offentligheten har hatt en reell mulighet til å mene noe om saken, og påvirke utfallet. Regjeringens hasteprosess for gruvedrift på havbunnen er derfor både et demokratisk problem og en potensiell miljøkatastrofe. Det eneste forsvarlige er å stanse første konsesjonsrunde, og begynne å lytte til kunnskapen.

¹³ Retriever, [Hvem utøver den skjulte makten i Norge? \(retrievergroup.com\)](https://retrievergroup.com)